

První v historii! Nadia Comaneciová předvedla gymnastickou dokonalost a oslnila svět

7.3.2024 - Luboš Brabec | Česká olympijská

Montrealská hala The Forum se před víc než čtvrtstoletím odebrala na věčnost. Na jejím místě stojí obchody, kavárny a multikino. Ale jak byla slavná! Dokud tu hráli místní Canadiens, získali dvadvacetkrát Stanley Cup (po přestěhování ani jednou). I čs. hokej má na co vzpomínat. V roce 1976 právě tady reprezentace poprvé porazila tým Kanady (1:0) složený z nejlepších profesionálů NHL.

Přesto možná největší chvíle ikonické stavby není vůbec spjatá s hokejem. Třiapadesát dnů před tím, než mužstvo s gólmanem Vladimírem Dzurillou a střelcem Milanem Novým zaskočilo domácí hvězdy, šokovala svět rumunská sportovní gymnastka Nadia Comaneciová. Při olympijské týmové soutěži předvedla na bradlech tak výjimečné cvičení, až se divákům v hale i u televizních obrazovek tajil dech.

„Jaké asi tak dostane známky?“ zajímalo všechny. Rozhodčí se chvíli radili, a pak na světelné tabuli naskočila hodnota 1,00. V hale to zašumělo, ale po chvíli se všechno vysvětlilo. Elektronické zařízení firmy Omega nebylo připravené na tak skvělý výkon, mělo pouze tři pole pro gymnastickou známku.

Ve skutečnosti Comaneciová dostala desítku! Ocenění za naprostou dokonalost. Jako první v historii. Nic na velikosti této chvíle nezměnila ani skutečnost, že rumunské družstvo nakonec skončilo stříbrné.

„Přitom mi můj výkon výjimečný nepřišel. Byl velmi dobrý, to ano, ale věřila jsem, že mám na víc,“ řekla po letech. „Ani jsem podobné ambice neměla. Chtěla jsem získat medaili, ideálně zlatou, ale netušila jsem, že dokážu něco, co nikdo přede mnou.“

Ale tím její olympijská show ještě nekončila. V individuálních disciplínách získala dalších šest desítek a stala se největší hvězdou montrealských Her. Možná to bylo svým způsobem nespravedlivé, protože víc zlatých si odvezli sovětský gymnasta Nikolaj Andrianov a východoněmecká plavkyně Kornelia Enderová, jenže titulní stránky patřily Nadie Comaneciové. Během jednoho týdne se dostala na obálku časopisů Time, Newsweek i Sports Illustrated.

Nejen kvůli sedmi desítkám, jež jí prisoudili rozhodčí. Každého dojímalá svou plachostí a křehkostí. Vždyť jí bylo pouhých čtrnáct let! Ano, byla to doba, kdy gymnastická pódia patřila dívkám. Zatímco v Mexiku 1968 ještě kralovala šestadvacetiletá Věra Čáslavská, za čtyři roky v Mnichově už sbírala zlaté medaile sedmnáctiletá Olga Korbutová – a Nadia Comaneciová v Montrealu patřila věkem na základní školu.

Není divu, že příliš neprojevovala emoce. Jako by vším tím rozruchem a nečekanou slávou byla zaskočená. Sice už o rok dřív získala čtyři zlaté medaile na mistrovství Evropy, ale co to bylo proti nasvícené olympijské scéně...

„Na bradlech poskakuje stejně snadno jako vrabec z jedné větve na druhou. Na kladině se pohybuje s jistotou veverky. Při přeskoku dopadá na žíněnku lehce jako racek na pláži. Při prostných je trochu

go-go tanečnicí, trochu baletkou a trochu roztleskávačkou," rozplýval se nad jejím uměním list The New York Times.

A že desítku dostala i sovětská konkurentka Nellie Kimová za přeskok? Na to už si dávno nikdo nevzpomene. Comaneciová si nakonec z Montrealu odvezla tři zlaté (víceboj, bradla, kladina), jednu stříbrnou (družstva) a jednu bronzovou medaili (prostná). Novináři z BBC, UPI i Associated Press ji ocenili titulem sportovkyně roku. A kdyby existovala anketa o nejúžasnější výkon v historii olympijských her, jistě by se umístila hodně vysoko.

Zcela jiné uvítání ji čekalo doma, v komunistickém Rumunsku – stala se nejmladší nositelkou řádu Hrdiny socialistické práce.

Montrealem kariéra Comaneciové neskončila. Ani daleka. Získala ještě spoustu zlatých medailí, ale její výkony už nikdy nevzbudily takový poprask. Také proto, že dospívala a najednou neměla 150 centimetrů a 39 kilogramů jako při olympijských hrách v Kanadě. Téměř nadpozemská lehkost se časem z jejího cvičení vytratila. „Přibrala jsem deset kilo a na kladině si připadám jako slon,“ postěžovala si v roce 1978 na světovém šampionátu ve Štrasburku, kde získala zlato právě na kladině a navrch v týmové soutěži.

Za další dva roky, při OH v Moskvě, si toho ne úplně taktně všímali i novináři. „Dávno nepřipomíná kotě. Je z ní dospělá osmnáctiletá žena, která nosí podprsenku a holí si podpaží,“ napsali angličtí reportéři.

Vybojovala tam dvě zlaté medaile, ale o další ji zřejmě připravili rozhodčí. Verdikt 9,85 za kladinu, který jí zhatil obhajobu titulu ve víceboji, rozpoutal velké emoce. Rozhodčí se o známce dlouze dohadovali, velmi nahlas dával najevo svou nevoli trenér Béla Károlyi – jako tradičně, až taková byla gymnastická rivalita obou zemí.

Domů si Comaneciová kromě čtyř medailí (dvou zlatých a dvou stříbrných) odvezla dvě ohodnocení známkou 10, ale také přesvědčení, že už v Sovětském svazu nikdy závodit nebude. A skutečně. V roce 1981 ještě pobrala pět triumfů a dvě desítky při domácí univerziádě v Bukurešti, na následný světový šampionát do Moskvy už však cestovala s týmem pouze jako turistka. Držela kamarádkám palce, do soutěží nastoupit odmítla.

Vzápětí ukončila kariéru. V necelých dvaceti letech. Zřejmě i proto, že Károlyi, který ji kdysi objevil jako talentovanou šestiletou dívku a dovedl ji k devíti olympijským medailím, emigroval do USA, ještě před zmíněnou univerziádou. Využil k tomu turné Nadia 81, které pro ni a celé reprezentační družstvo zorganizoval americký gymnastický svaz.

Tím se změnil také její život. Dřív se mohla doma cítit jako obletovaná hvězda. Byla nejslavnější občankou země a komunistický režim toho s radostí využíval. Zatímco jiní sportovci měli dveře na Západ přibouchnuté nebo je minimálně museli s velkou námahou otevírat, ona bez problémů jezdila po světě. Často v zahraničí vystupovala při gymnastických exhibicích, za což do Rumunska plynuly nemalé obnosy valut. Například za turné po USA to prý dělalo čtvrt milionu dolarů.

Brzy však i ona měla utrum. Ještě směla v roli čestného hosta na olympijské hry do Los Angeles, které Rumunsko jako jediná země Varšavské smlouvy nebojkotovalo, ale už byla pečlivě hlídaná. Hlavně proto, aby se nemohla setkat s Károlyim, který se dokázal prosadit i v USA. Když podobná pozvánka přišla za čtyři roky ze Soulu, musela zůstat doma.

„Psalo se o mně, že si žiju v Rumunsku jako rocková hvězda, ale nebyla to pravda. I já jsem musela stát ve frontách a také jsem byla sledována tajnou policií,“ vyprávěla později.

Její jméno se vrátilo na první stránky světových novin nečekaně 29. listopadu 1989. Ve východní Evropě se tehdy hroutil jeden komunistický režim za druhým, jen ten rumunský odolával. Comaneciová se rozhodla na nic nečekat a utéct na Západ. Spolu s šesti přáteli se přes les dostala do Maďarska. V Budapešti vydala prohlášení, že si zvolila svobodu a dobrovolně opustila zemi, kde nechala dům, medaile i příbuzné. „Nikomu jsem nemohla říct, že odcházím. Ani s rodiči jsem se nemohla rozloučit,“ řekla.

Z Maďarska se dostala přes už zhroucenou železnou oponu do Rakouska a odsud na začátku prosince odletěla na Floridu. Její začátky v Americe nebyly snadné. Musela si zvykat na mimořádný zájem novinářů a také odpovídat na otázky, jež jí nebyly příjemné. Třeba proč jí společnost dělá ženatý otec čtyř dětí, který v rumunské exilové komunitě nemá moc dobrou pověst.

Trvalo jí rok, než se od něj dokázala odpoutat. S pomocí přátel chvíli žila v Montrealu, ve městě, kde dosáhla největších úspěchů, po čase se přestěhovala do Oklahomy. A znovu se dokázala prosadit, na jiném kontinentu a v nových rolích. Propagovala gymnastické úbory a náčiní, stala se i modelkou, točila reklamy a vypracovala se na vyhledávanou televizní spolupracovnici.

Domů se vrátila až v roce 1996. Společně se snoubencem Bartem Connerem, americkým gymnastou, který v Los Angeles získal dvě zlaté olympijské medaile. Jejich svatba v Bukurešti se stala společenskou událostí roku a živě ji přenášela státní televize.

V roce 2001 konečně získala americké občanství – už jako nejlepší sportovkyně 20. století, kterou ji vyhlásila agentura Reuters – a dál si užívala postavení celebrity. Byla čestnou rumunskou konzulkou v USA, čestnou předsedkyní Rumunského olympijského výboru i členkou vedení Mezinárodní gymnastické federace. V roce 2012 nesla olympijskou pochodeň a později natočila reklamu se svou nástupkyní Simone Bilesovou. Stala se i ambasadorkou speciálních olympiád.

„Když jméno Nadia řeknete v Teheránu, Buenos Aires nebo Tokiu, každý bude vědět, o kom mluvíte,“ řekl novinářům před pár lety její manžel.

A její jméno bude také navždy spojeno se známkou 10,0. Proto, že ji na olympiádě v Montrealu získala jako první v historii, i proto, že před dvaceti roky se ve sportovní gymnastice přešlo na trochu odlišný způsob hodnocení.

<https://www.olympijskytym.cz/article/prvni-v-historii-nadia-comaneciova-predvedla-gymnastickou-do-konalost-a-oslnila-svet>